

§ 240

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän mietinnöstä

HEL 2018-008859 T 06 01 02

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän mietinnöstä oman toimialansa näkökulmasta ja käsittelee mietinnön toimenpide-ehdotuksia nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisystä, savuttomista ympäristöistä, tupakoinnin lopettamisen tuesta ja seurantajärjestelmistä:

"Sosiaali- ja terveystoimialaa säätelevät terveydenhuoltolain, sosiaalihuoltolain ja ehkäisevän päihdetyön järjestämislain velvoitteet.

Tämä lausunto perustuu Savuton Helsinki -ohjelmassa saavutettuun asiantuntemukseen ja sen tuloksiin. Savuton Helsinki, tupakoinnin ehkäisy- ja vähentämishjelma Helsinkiin 2007–2015, laadittiin monitoimijaisessa yhteistyössä kansanterveysjärjestöjen kanssa. Ohjelma hyväksyttiin vuonna 2006 kaupunginvaltuustossa ja sen loppuraportti käsiteltiin kaupunginhallituksessa vuonna 2016. Ohjelma oli suunnattu helsinkiläisväestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Ohjelman tärkeimpänä päämääränä oli, että lasten ja nuorten tulee voida kasvaa savuttomassa ympäristössä. Ohjelmassa oli mukana myös Helsingin kaupungilla työskentelevä henkilökunta.

Tämän jälkeen toimintaa on jatkettu kaupunkiyhteisessä verkostossa. Sosiaali- ja terveystoimi on toiminut ohjelman koordinoivana tahona.

Nuorten tupakointi on vähentynyt Helsingissä huomattavasti. Tupakointi ja nuuskan käyttö on peruskouluissa ja ammattiin opiskelevilla muuta maata harvinaisempaa. Nuuskan käyttö on kuitenkin yleistynyt. Uusia toimenpiteitä tarvitaan edelleen hyvien trendien vahvistamiseksi ja uusien haasteiden voittamiseksi.

Nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy, toimenpide-ehdotukset 4, 5, 7 ja 8

Toimenpiteet 4–5: Sosiaali- ja terveyslautakunta kannattaa mietinnössä ehdotettua tupakkalain muuttamista niin, että tupakkatuotteiden, nikotiinesteiden ja nikotiinin vastikkeita ei saa myydä, luovuttaa tai välittää alle 20-vuotiaille. Edelleen ehdotusta tunnusomaisten tuoksujen ja makujen kieltämisen laajentamista koskemaan kaikkia tupakkatuotteita lautakunta pitää hyvänä nuorten suojelemiseksi tupakkatuotteiden käytön aloittamiselta.

Tuoreen Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito Käypä hoito -suosituksen mukaan tupakka- ja nikotiiniriippuvuus on vakava sairaus. Ehkäisy tulee kohdistaa erityisesti 10–16-vuotiaisiin, sillä Suomessa tyypillisin ikä ensimmäisille tupakkakokeiluille on 14–16 vuotta.

Mietinnän ehdotus tupakkalainsäädännön kehittämiseksi noudattaisi alkoholilainsäädännön kanssa samoja periaatteita. Ehdotus 20 vuoden ikäraja on yhdenmukainen väkevien alkoholinjuomien ikärajan kanssa. Lisäksi kaupoissa on jo tällä hetkellä käytänteet, joiden mukaan alle 30-vuotiailta pyydetään henkilötodistusta. Nikotiinia sisältämättömien tupakkalain alaisten tuotteiden ostoikäraja jäisi 18 vuoteen. Kansanterveyden edistämisen näkökulmasta tupakka- ja alkoholilainsäädännön yhdenmukaistaminen ikärajojen osalta on perustelua.

Toimenpiteet 7–8: Sosiaali- ja terveyslautakunnan näkemyksen mukaan on perusteltua panostaa vahvasti nuorten tupakoinnin ja nikotiinituotteiden aloittamisen ehkäisyyn, ja osana sitä huomioida liikunta- ja nuorisotyöhön liittyvien järjestöavustusten myöntämisen yhtenä kriteerinä sitoutuminen tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käytön ehkäisyyn. On tärkeää, että kaupungilta järjestöavustusta saavat järjestöt ovat sitoutuneet ja tuntevat vastuunsa samoihin periaatteisiin julkisen sektorin kanssa. Myös toimintakulttuurin vahvistaminen hyväksi todetulla käytänteillä on kannatettavaa.

Savuttomat ympäristöt, toimenpide-ehdotukset 9–12

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää erittäin hyvänä sitä, että mietinnössä ehdotetaan edelleen lainsäädännön tupakointikieltojen vahvistamista sisä- ja ulkotiloissa, ja lisäksi lautakunta kannattaa muiden savuttomien ympäristöjen vahvistamista mietinnön toimenpide-ehdotusten mukaisesti. Lisäksi sosiaali- ja terveyslautakunta ehdottaa, että mietinnössä voisi vielä tarkentaa kaupunkiympäristöön liittyviä nuorten suosimien oleskelupaikkojen tupakointikieltoja. Näitä ovat esimerkiksi kauppakeskusten, nuorisotilojen ja urheilupaikkojen ympäristöt sekä joukkoliikenneasemat suuressa kaupungissa.

Savuton Helsinki -ohjelmassa on systemaattisesti edistetty ympäristön savuttomuutta. Muun muassa Savuton Helsinki -kriteerit määrittelevät kaupungin hallinnoimien rakennusten ulko- ja sisätilojen savuttomuutta ja niiden merkitsemistä. Vuodesta 2010 alkaen on toteutettu Uimastadionin ja Kumpulan maa-uimalan savuttomuutta kaupunginhallituksen päätöksellä.

Savuttomille elinympäristöille on myös kaupunkilaisten tuki. Helsinkiläisille osana Savuton Helsinki -ohjelmaa Taloustutkimuksella teetetyn kyselyn perusteella Helsingin savuttomuutta edistäisi tupakoinnin kieltä-

minen leikkipuistoissa, julkisten rakennusten ovien edessä ja katetuilla joukkoliikennepysäkeillä.

Tupakoinnin lopettamisen tuki, toimenpide-ehdotukset 17–24

Sosiaali- ja terveyslautakunta tarkastelee erikseen seuraavia toimenpiteitä, koska ne ovat sisällöltään sosiaali- ja terveystoimen ydinosaamisaluetta.

Toimenpide 17: Sosiaali- ja terveyslautakunta kannattaa tätä toimenpidettä, jonka mukaan koko hoitoketju perus- ja erityispalveluissa ylläpitää vieroitusta, tarjoaa vieroituspalveluja ja osallistuu potilaan tupakasta vieroitukseen. Tupakoinnin vieroitusohjaus on tehokasta toimintaa terveydenhuollossa (Käypä hoito 2018). Sosiaali- ja terveystoimen palveluissa puheeksiotto, lyhytneuvonta ja seuranta ovat osa kuntalaisille annettavia palveluita.

Toimenpide 18: Sosiaali- ja terveyslautakunta kannattaa puheeksioton vahvistamista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaskontakteissa mahdollisimman kattavasti. Helsingin sosiaali- ja terveystoimessa tupakointitieto on määritelty yhdeksi terveys- ja hyvinvointi -indikaattoriksi. Indikaattoritieto on saatavissa tietojärjestelmistä.

Toimenpide 19: Sosiaali- ja terveyslautakunta kannattaa mahdollisiin maakuntiin perustettavia tupakasta vieroituksen yksiköitä alueellisen koordinaation vahvistamiseksi. Tämä tukee asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja toimenpiteiden vaikuttavuutta erityisesti vaativammassa vieroitustilanteissa. Helsingissä on toiminut vuodesta 2007 tupakkaklinikka vieroitusyksikkönä ja asiantuntijatahona tehden verkosto- ja koulutusyhteistyötä kaupungin yksiköiden, erikoissairaanhoidon ja järjestöjen kanssa. Vuosina 2011–2013 toimi myös erillinen Savuton pääkaupunkiseutu -hanke, jossa edistettiin savuttomuutta alueellisesti.

Toimenpide 20: Sosiaali- ja terveyslautakunta kannattaa kaikkien tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden hoidossa käytettävien reseptillä lääkärin määräämien vieroituslääkkeiden ottamista sairausvakuutuksen lääkekorvauksen piiriin. Tämä ehdotus selkeyttää tupakasta vieroituksen lääkehoidon saamista ja helpottaa osaltaan heikommassa taloudellisessa asemassa olevien asiakkaiden mahdollisuuksia saada lääkehoitoa.

Toimenpide 22: Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää kannatettavana tupakoimattomuuden ja nikotiinittomuuden edistämisen kytkemistä osaksi ammattiin opiskelevien työkyvyn edistämistä ja oppilaitoksen toimintasuunnitelmaa.

Toimenpiteet 23–24: Raskaana olevien tupakasta vieroituksen tukena häkämittaukset ja paljon tupakoivien erityisryhmien vieroituksen tehos-

taminen sosiaali- ja terveystalvueluissa on perusteltua ja tarpeellista. Helsingissä on jo aloitettu raskaana olevien häkämittaukset. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimi mielenterveyspotilaita hoitavana organisaationa toteaa, että suuri osa mielenterveyspotilaista tupakoi, ja heillä on usein voimakas riippuvuus. Heidän tukemisekseen tupakoinnin lopettamiseen tarvitaan erityistoimenpiteitä. Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää hyvänä, että nämä asiakasryhmät huomioidaan hyvin mietinnön ehdotuksissa.

Seurantajärjestelmät, toimenpiteet 43–44

Toimenpiteet 43–44: Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää erittäin hyvänä seurantajärjestelmien ylläpitämistä ja kehittämistä. Ne tukevat paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla tehtävien toimenpiteiden arviointia ja vaikuttavuuden seuranta. Jatkossakin tulee turvata kuntatasolla saatava tietoa väestön tupakoinnista ja nikotiinituotteiden käytöstä.

Yhteenvetona sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että mietinnön toimenpiteet tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämiseksi ovat hyviä ja tarpeellisia tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi. Ne vahvistavat nykyisiä toimenpiteitä.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden verotus, tuotteiden saatavuuden rajoittaminen sekä lasten ja nuorten nikotiinittomat kasvuympäristöt ovat tärkeitä tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä ehkäiseviä tekijöitä. Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi on tarpeellista edelleen kehittää vaikuttavia vieroitusmenetelmiä erityisesti niille väestöryhmille, joissa tupakoidaan selkeästi keskimääräistä enemmän. Kokonaisuudessaan mietinnön toimenpiteiden suunta on oikea ja perusteltu.

Savuton Helsinki -ohjelman toimeenpanossa on todettu tarpeita tämentää tupakoinnin vähentämisen toimenpiteitä, kuten bussipysäkkien ja uimarantojen tupakointikiellot sekä vieroituslääkkeiden korvattavuus. Lautakunta panee tyytyväisenä merkille, että nämä kohdat ovat nyt toimeenpano-ehdotuksissa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Tupakoimattomuus on tärkeimpiä väestön hyvinvointia, terveyttä ja terveyden tasa-arvoa edistäviä tekijöitä. Erityisesti lasten ja nuorten suojaamista tupakan ja nikotiinin haitoilta tulee edelleen jatkaa.

Myös tahaton altistuminen ympäristön tupakansavulle lisää sairastuvuutta ja kuolleisuutta. Tupakoimattomuuteen auttaminen on osa keskeisten kansansairauksien hoitoa.”

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Ahto Apajalahti: Muutetaan lausuntoehdotuksen kohdan "Nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy, toimenpide-ehdotukset 4, 5, 7 ja 8" ensimmäinen kappale seuraavaan muotoon: "Toimenpiteet 4–5: Ehdotusta tunnusomaisten tuoksujen ja makujen kieltämisen laajentamista koskemaan kaikkia tupakkatuotteita lautakunta pitää hyvänä nuorten suojelemiseksi tupakkatuotteiden käytön aloittamiselta."

Jäsen Ahto Apajalahden vastaehdotus 1 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 2:

Jäsen Ahto Apajalahti: Poistetaan lausuntoehdotuksen kohdan "Nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy, toimenpide-ehdotukset 4, 5, 7 ja 8" kolmas kappale.

Jäsen Ahto Apajalahden vastaehdotus 2 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 3:

Jäsen Ahto Apajalahti: Muutetaan lausuntoehdotuksen kohdan "Savuttomat ympäristöt, toimenpide-ehdotukset 9–12" ensimmäinen kappale seuraavaan muotoon: "Sosiaali- ja terveyslautakunta ei pidä tarpeellisena suussa käytettävän tupakan käytön kieltämistä yleisillä paikoilla, koska suussa käytettävästä tupakasta ei ole terveydellistä haittaa sivuilisille."

Kannattaja: jäsen Tuomas Tuure

Vastaehdotus 4:

Jäsen Ahto Apajalahti: Poistetaan lausuntoehdotuksen kohdan "Seurantajärjestelmät, toimenpiteet 43–44" toinen kappale.

Jäsen Ahto Apajalahden vastaehdotus 4 raukesi kannattamattomana.

Vastaehdotus 5:

Jäsen Ahto Apajalahti: Poistetaan lausuntoehdotuksen kohdan "Seurantajärjestelmät, toimenpiteet 43–44" kolmannen kappaleen viimeinen lause "Kokonaisuudessaan mietinnön toimenpiteiden suunta on oikea ja perusteltu."

Kannattaja: jäsen Tuomas Tuure

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

1 äänestys

25.09.2018

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 3 (jäsen Ahto Apajalahti)

Jaa-äännet: 11

Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Maritta Hyvärinen, Seija Muurinen, Matias Pajula, Mari Rantanen, Karita Toijonen, Hannu Tuominen, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 2

Ahto Apajalahti, Tuomas Tuure

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 11 - 2.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 5 (jäsen Ahto Apajalahti)

Jaa-äännet: 11

Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Maritta Hyvärinen, Seija Muurinen, Matias Pajula, Mari Rantanen, Karita Toijonen, Hannu Tuominen, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 2

Ahto Apajalahti, Tuomas Tuure

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 11 - 2.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

Liitteet

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin
+358 9 310 5015
Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI1880001200052430
Alv.nro
FI02012566

25.09.2018

Asia/11

- 1 Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittäminen, työryhmän toimenpide-ehdotukset

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus pyytää sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa sosiaali- ja terveysministeriön tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämis-työryhmän mietinnöstä 26.9.2018 mennessä. Lausuntoa on pyydetty myös kolmelta muulta toimialalta ja lisäksi työterveys Helsingiltä.

Varsinainen mietintö löytyy liitteestä 1. Toimenpide-ehdotukset ovat koottuna mietinnön sivuilla 10–12.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittäminen, työryhmän toimenpide-ehdotukset

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 11.09.2018 § 174

HEL 2018-008859 T 06 01 02

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta katsoo, että tavoitteiden saavuttamisen keinot ovat vaikuttaviksi todettuja ja siksi kannatettavia. Nuorten tupakoinnin yleisyys on laskenut sekä tytöillä että pojilla. Tämän trendin

jatkamiselle on välttämätöntä työryhmän esittämien keinojen toteuttaminen.

Toimenpide-ehdotusten tuomat vaikutukset erityisesti nuorten tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön aloittamisen ehkäisemiseen, käyttöön ja käytön lopettamiseen ovat merkittävät. Myös ehdotus savuttomien ympäristöjen laajentamisesta alueisiin, jotka ovat pääsääntöisesti alaikäisten käytössä, kuten päiväkotien ja EU-uimarantojen alueet vähentävät lasten ja nuorten altistumista tupakkatuotteiden aiheuttamille haitoille. Kootut hyvät käytänteet ja seuranta tuovat systemaattisuutta ehkäisyyn päihdetyöhön.

Tutkimusten mukaan ikärajan nosto yli 18 vuoteen on vähentänyt arvon mukaan erityisesti 15–17-vuotiaiden tupakoinnin aloittamista. Ikärajan noston 21 ikävuoteen on arvioitu vähentävän tupakointia 12 prosenttia enemmän kuin olemassa olevat tupakoinnin rajoitukset, kun taas ikärajan noston 25 ikävuoteen on arvioitu vähentävän tupakointia 16 prosenttia.

Systemaattiset toimet tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käytön loppumiselle edistävät kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia ja vähentävät eriarvoisuutta.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Päivi Kuusela, kehittämisasiantuntija, puhelin: 310 43963
paivi.kuusela(a)hel.fi

Marja-Liisa Komulainen, kehittämisspäällikkö, puhelin: 310 85506
marja-liisa.komulainen(a)hel.fi